

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY-NC-ND

УДК [929 О.Вислоцький:061.237(477.83-21)]»1926/1930»
DOI 10.69550/3041-1467.10.361963

Василь СТРІЛЬЧУК

аспірант відділу новітньої історії, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, директор Комунальної установи «Бродівський історико-краєзнавчий музей» Бродівської міської ради, майдан Свободи, 5, м. Броди, Україна, індекс 80600 (strilchuk_v@ukr.net)

ORCID: 0009-0007-0839-9860
ResearcherID: PQV-7306-2026

Vasyl STRILCHUK

Postgraduate student in the Department of Contemporary History, I. Kryp'iakevych Institute of Ukrainian Studies, National Academy of Sciences of Ukraine; Director of the Brody Museum of Local History, 5 Svobody Square, Brody, Ukraine, postal code 80600 (strilchuk_v@ukr.net)

Бібліографічний опис статті: Стрільчук, В. (2026). Внесок Олександра Вислоцького у заснування та діяльність товариства «Луг» на Бродщині у 1926 – 1930 рр. *Axis Europae*, 10, 26-42. doi: 10.69550/3041-1467.10.361963

Bibliographic Description of the Article: Strilchuk, V. (2026). The Contribution of Oleksandr Vyslotskyi to the Establishment and Activities of the «Luh» Society in Brody County (1926 – 1930). *Axis Europae*, 10, 26-42. doi: 10.69550/3041-1467.10.361963 [in Ukrainian]

**ВНЕСОК ОЛЕКСАНДРА ВИСЛОЦЬКОГО У ЗАСНУВАННЯ ТА
ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «ЛУГ» НА БРІДЩИНІ
У 1926 – 1930 РР.**

Анотація. Мета статті: проаналізувати внесок Олександра Вислоцького у заснування та діяльність лугових осередків на території Бродського повіту на етапі їх формування і функціонування як руханково-пожежних товариств. **Методологія дослідження** ґрунтується на принципах історизму, системності та об'єктивності. У роботі застосовано загальнонаукові та спеціально-історичні методи, зокрема історико-генетичний, проблемно-хронологічний та просопографічний, що дозволяють простежити розвиток товариства «Луг» та роль О. Вислоцького у цьому процесі. Використання аналізу архівних джерел і матеріалів тогочасної преси дає змогу виявити закономірності функціонування лугових осередків у досліджуваній період. **Наукова новизна:** уперше на основі маловідомих джерел комплексно досліджено внесок Олександра Вислоцького у заснування та діяльність товариства «Луг» на території Бродського повіту в 1926 – 1930 рр. Також уточнено роль колишніх учасників національно-визвольних змагань у розвитку «Лугів» на Бродщині. Доведено системний характер організаційної діяльності О. Вислоцького як громадського і

політичного діяча, чия праця мала суттєвий вплив на суспільно-політичне життя краю. **Висновки.** Аналіз внеску Олександра Вислоцького у розбудову товариства «Луг» на території Брідського повіту в 1926 – 1930 роках дає підстави стверджувати, що його діяльність була не епізодичною, а мала системний характер і була важливою складовою його організаційної праці. Виявлені джерела засвідчують безпосередню участь діяча у заснуванні осередків у Бродах, Лешневі та Корсові. Водночас матеріали повітової поліції, у яких Вислоцького названо організатором «Лугів» у повіті, дозволяють простежити його причетність і до ширшого процесу формування лугової мережі на Брідщині. Важливою складовою громадсько-політичної діяльності О. Вислоцького було створення умов для організаційного зміцнення та популяризації товариства шляхом залучення осередків до публічних національних заходів. У цьому контексті діяча слід розглядати не як формального керівника лугового руху, а як одного з ключових організаторів, який сприяв поширенню, координації та суспільному визнанню організації.

Ключові слова: Олександр Вислоцький, товариство «Луг», Брідщина, руханково-пожежні товариства, міжвоєнний період, учасники національно-визвольних змагань, громадські організації.

THE CONTRIBUTION OF OLEKSANDR VYSLOTSKYI TO THE ESTABLISHMENT AND ACTIVITIES OF THE «LUH» SOCIETY IN BRODY COUNTY (1926 – 1930)

Abstract. *The purpose of the article is to analyze the contribution of Oleksandr Vyslotskyi to the establishment and activities of the «Luh» local branches in the territory of Brody County at the stage of their formation and functioning as physical training and fire-fighting societies. The research methodology is based on the principles of historicism, systematicity, and objectivity. The study employs general scientific and special historical methods, in particular historical-genetic, problem-chronological, and prosopographical approaches, which make it possible to trace the development of the «Luh» society and the role of O. Vyslotskyi in this process. The analysis of archival sources and materials from the contemporary press makes it possible to identify patterns in the functioning of «Luh» branches during the period under study. Scientific novelty. For the first time, on the basis of little-known sources, the contribution of Oleksandr Vyslotskyi to the establishment and activities of the «Luh» society in the territory of Brody County in 1926 – 1930 has been comprehensively examined. The role of former participants in the national liberation struggles in the development of «Luh» branches in the Brody region has also been clarified. The systematic nature of O. Vyslotskyi's organizational activity as a public and political figure, whose work had a significant impact on the socio-political life of the region, has been demonstrated. Conclusions. The analysis of Oleksandr Vyslotskyi's contribution to the development of the «Luh» society in the territory of Brody County in 1926 – 1930 provides grounds to assert that his activity was not episodic but systematic in nature and constituted an important component of his organizational work. The identified sources confirm his direct involvement in the establishment of branches in Brody, Leshniv, and Korsiv. At the same time, materials from the county police, in which Vyslotskyi is described as the organizer of «Luh» branches in the county, make it possible to trace his involvement in the broader process of forming the «Luh» network in the Bridshchyna. An important component of O. Vyslotskyi's public and political activity was the creation of conditions for the organizational strengthening*

and popularization of the society through the involvement of its branches in public national events. In this context, he should be regarded not as a formal leader of the «Luh» movement, but as one of its key organizers who contributed to the expansion, coordination, and public recognition of the organization.

Keywords: *Oleksandr Vyslotskyi, «Luh» society, Bridshchyna, physical training and fire-fighting societies, interwar period, participants in the national liberation struggles, public organizations.*

Постановка проблеми. Після поразки Української революції 1917 – 1921 рр. та входження західноукраїнських земель до складу Речі Посполитої ветерани українських армій, які проживали на цих територіях, опинилися в нових політико-правових умовах. За таких обставин одним із ключових напрямків їхньої суспільної діяльності стала участь у легальних громадських організаціях. Передусім слід відзначити культурно-просвітні та тіловиховні товариства, які виконували націєтворчу й виховну функцію, сприяючи збереженню національної ідентичності та підготовці до майбутньої боротьби за державність України.

У міжвоєнний період особливе місце серед тіловиховних товариств Галичини посідав «Луг», який поєднав руханкову, пожежну та виховну складові. Осередки товариства стали важливими центрами самоорганізації української молоді, зокрема на повітовому рівні, де діяльність таких інституцій значною мірою залежала від ініціативи та організаторських здібностей окремих діячів. Одним із них був Олександр Вислоцький (1896 – 1941) – колишній сотник Січових Стрільців, громадський і політичний діяч, український парламентар. Після повернення з інтернування та одруження у 1921 р. він переїхав із с. Ступниця Самбірського повіту (нині – село в Дрогобицькому районі Львівської області) й оселився на Брідщині (у Брідському повіті), у с. Гаї Дітковецькі. Згодом долучився до громадського життя краю, зосередивши значну частину своєї діяльності на розбудові осередків товариства «Луг».

У сучасній історіографії досі недостатньо досліджено функціонування «Лугів» на місцевому рівні та вплив особистісного чинника на їх розвиток. Аналіз діяльності Олександра Вислоцького дозволяє уточнити ці аспекти: простежити заснування й роботу лугових осередків, виявити практики їхньої діяльності та визначити їхнє значення у суспільно-політичному житті українців Брідського повіту в умовах міжвоєнної Польщі.

Хронологічні межі дослідження охоплюють 1926 – 1930 рр. – від появи перших організацій «Луг» на Брідщині до арешту О. Вислоцького у вересні 1930 р. Територіальні рамки обмежуються Брідським повітом Тернопільського воєводства Речі Посполитої.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню життя і діяльності Олександра Вислоцького присвячена розвідка автора цього матеріалу, де на основі джерельної бази реконструйовано основні біографічні відомості про діяча (Стрільчук, 2017). У публікації згадано його участь у заснуванні «Лугу» в Бродах та Лешневі (1927 р.), а також зроблено стислий огляд діяльності О. Вислоцького як представника «Великого Лугу» на Брідщині (1936 р.) та керівника повітової лугової організації у 1937 – 1938 рр.

В іншій статті, присвяченій публіцистичній та видавничій діяльності Олександра Вислоцького (Стрільчук, 2025а, с. 303–305), аналізуються його публікації про Лугову організацію Брідщини, формальним керівником якої він став у квітні 1937 р. Матеріали

висвітлюють організаційні заходи, інструкторський курс, свята осередків, а також позицію діяча щодо мети і завдань товариства, фізичного та морального виховання молоді та ін. Хоча інформація стосується другої половини 1930-х років і виходить за хронологічні рамки даного дослідження, вона є цінним джерелом для розуміння подальшого розвитку товариства на теренах Брідського повіту.

Загальні відомості про становлення і діяльність товариства «Луг» на теренах Галичини розглянув у своїй праці Ігор Андрухів (Андрухів, 1992, с. 60–65). Історію товариства «Луг» на Брідщині на основі матеріалів часопису «Вісти з Лугу. Письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті і науці» узагальнив у статті дослідник української тіловиховної традиції і спорту Андрій Сова (Сова, 2011). В іншій публікації, де здійснено опис печатки товариства «Луг» в с. Ясенів на Брідщині (Сова, 2016), він поміж іншим окреслив ключову проблему дослідження лугового руху, а саме: фрагментарність та розпорошеність джерельної бази, зумовлену знищенням архіву товариства у 1939 р.

Метою статті є аналіз внеску Олександра Вислоцького у заснування та діяльність лугових осередків на території Брідського повіту на етапі їх формування і функціонування як руханково-пожежних (пожежно-гімнастичних) товариств.

Джерельною базою дослідження є документи Державного архіву Тернопільської області (ДАТО), Державного архіву Львівської області (ДАЛО), Архіву Управління Служби безпеки України у Львівській області (Архів УСБУ ЛО), Центрального державного історичного архіву України, м. Львів (ЦДІАУЛ), публікації часописів «Вісти з Лугу», «Діло», «Свобода», а також спогади сучасників – нотаріуса Володимира Рудницького та кооператора Юрія Чубатого, які у другій половині 1920-х років працювали у Бродах та відігравали помітну роль у громадсько-політичному житті краю.

Виклад основного матеріалу. «Руханкове товариство і огневої сторожі «Луг»» було засноване колишнім полковником армії УНР Романом Дашкевичем (1892 – 1975) замість заборонених польською владою «Січей». Статут товариства «Луг» значною мірою дублював статут «Січі». Організація ставила за мету дві цілі: гуманітарну (надання допомоги при пожежах і повенях) та культурно-просвітню, що передбачала просвітницьку роботу серед своїх членів, популяризацію руханки і спортивних ігор, а також підтримку товариського життя (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 1). Перша організація «Луг» була заснована 25 березня 1925 р. у с. Підберізцях біля Львова. Упродовж другої половини 1920-х років товариство набуло значної популярності й швидко поширилося на теренах Галичини. Від початку існування організації (1925 р.) до кінця 1928 р. у Галичині було засновано 926 лугових осередків, з яких 205 розпущено (Стан Лугової організації, 1929, с. 6–7). На кінець 1928 р. діяв 721 «Луг», що свідчить про масштаби і динаміку розвитку товариства, яке об'єднувало тисячі членів, переважно сільську молодь.

Важливу роль у становленні та розвитку лугового руху відіграли колишні вояки українських армій, для яких участь у легальній організації стала можливістю продовження ідеї національної боротьби в умовах бездержавності. Осередки «Лугу» створювали середовище для збереження військових традицій, громадської дисципліни та організаційного досвіду, а також сприяли підтримці соціального статусу ветеранів у місцевих громадах. Через виховну та організаційну роботу вони передавали власний досвід молодшому поколінню і формували національно свідомі, дисципліновані кадри, орієнтовані на ідею майбутніх визвольних змагань.

Заснування і становлення осередків руханково-пожежного товариства «Луг» на Брідщині збігається з активною громадсько-організаційною діяльністю Олександра Вислоцького. У 1925 р. він став одним з ініціаторів створення Комітету організації кооперативів (КОК) у місті Броди, який займався закладенням нових кооперативів по селах повіту, допомагав у роботі існуючим та акумулював ресурси для створення торгового осередку. Як зазначав згодом у власноручних свідченнях О. Вислоцький, «Їду від села до села[,] виголошую виклади про кооперацію. Скоро став я особою в повіті званою і селяни мене пізнавши, полюбили так, що я на всяких зборах укр[аїнських] обществ є вибраний до проводу і так попадаю у провід Союзу кооператив, кооперативного укр[аїнського] Банку, коопер[ативної] Молочарні [,] «Просвіти»» (Архів УСБУ ЛО, П-14045, арк. 2 зв.). Громадську працю він поєднав із політичною діяльністю. 25 березня 1926 р. увійшов до складу Повітового народного комітету Українського національно-демократичного об'єднання (ПНК УНДО) (І.Ж., 1926, с. 3), а 6 липня того ж року був обраний його головою (О., 1926, с. 3).

Участь О. Вислоцького в розгортанні лугового руху не була чимось унікальним чи випадковим явищем, а цілком закономірно впливала з пріоритетів його громадсько-політичної діяльності. Хоча наявні відомості про перші осередки товариства «Луг» на Брідщині не містять прямих свідчень про безпосередню участь Вислоцького в їх заснуванні, сам факт їх появи цілком відповідає загальному стану громадського середовища повіту, сформованого в середині 1920-х років активною діяльністю українських кооперативних, культурно-освітніх і політичних організацій. Підтвердженням цього національного піднесення є перші зафіксовані відомості, пов'язані з діяльністю руханково-пожежного товариства «Луг» на теренах Брідщини, які стосуються села Берлин. В часописі «Вісти з Лугу» від 25 серпня 1926 р. дописувач під псевдонімом Ярославенко в матеріалі «Брідщина стає!...» емоційно підкреслював зростання організаційної активності повіту: «Чи пізно стає Брідщина? Чи може вона спала? Ні! Але не знала, що стає дружна сім'я до великого діла. І коли тільки почула перший шум могутнього «Лугу», коли в пісні почула, як у «Лузі» славне юнацтво думає червону калину піднімати і Україну любу звеселяти – то зараз звернулася до редакції по статуту. І не тільки у Берліні стане «Луг»! Він зашумить у ціллі повіті! Хіба немає в нас у Брідщині людей з хребтами?!» (Ярославенко, 1926, с. 12).

В серпні 1926 р. розпочався процес створення руханково-пожежного товариства «Луг» у селі Заболотці Брідського повіту. Клопотання про затвердження статуту та надання дозволу на заснування організації було зареєстровано воєводським управлінням в Тернополі 3 вересня 1926 р. (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3647, арк. 2). Членами-засновниками товариства виступили Іван Зенюк, Антон Багай, Антон Сітка, Антон Миськів, Микола Лисюк, Антон Шалейка, Іван Миськів, Григорій Микула, Петро Сенів (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3647, арк. 1–2). Водночас архівний документ фіксує безпосередню причетність до виникнення цього товариства Романа Дашкевича, засновника організації і голови виконавчого комітету Центральної ради «Лугів». Зокрема, в донесенні коменданта місцевого відділку поліції від 6 листопада 1930 р. зазначено, що товариство «Луг» у Заболотцях було організоване в серпні 1926 р. Романом Дашкевичем (у документі помилково зазначено – Юзефом Дашкевичем), зятем місцевого пароха о. Івана Степаніва (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3647, арк. 5), батька Олени Степанів.

12 січня 1927 р. ініціативна група подала заяву до воєводського управління про намір заснувати в Бродях «Руханкове товариство і огневої сторожі «Луг»» (ДАТО,

ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 2). Подання і п'ять долучених до нього примірників статуту підписали дев'ять осіб. До складу засновників увійшли представники місцевого українського громадсько-політичного активу, з досвідом військової служби в українських та австрійській арміях. Головою обрано д-ра Григорія Савицького, колишнього підхорунжого УГА, апліканта адвокатури в канцелярії д-ра Теодора Жолнірчука в Бродях (Посмертна згадка, 1931, с. 24); секретарем – Григорія Павлюка, колишнього сотника (капітана) УГА, кооператора (У борні за Українську державу, 2010, с. 20). Серед членів були Олександр Вислоцький, колишній сотник Січових Стрільців, господар, голова ПНК УНДО (Стрільчук, 2020, с. 169–196); Володимир Рудницький, колишній поручник австрійської армії, заступник нотаріуса Яна Вольніка у Бродях, перший голова ПНК УНДО (Стрільчук, 2025b, с. 22–30); Володимир Чубатий, колишній старшина української армії, урядник (У борні за Українську державу, 2010, с. 20); Олександр Баванкевич, колишній поручник УГА, студент Української господарської академії в Подєбрадах (Чехословаччина) (Коваль Р., Моренець В., 2015, с. 47); особа не ідентифікована (підпис нерозбірливий); Сірко Михайло, колишній поручник української армії, слухач медицини (ДАЛО, ф. 123, оп. 1, спр. 273, арк. 3 зв.); Степан Білинський, колишній слухач теології та офіцер українського війська, член УНДО¹ (ДАЛО, ф. 123, оп. 1, спр. 273, арк. 3 зв.). 21 лютого 1927 р. було підписано документ з повідомленням про те, що воеводське управління в Тернополі не забороняє заснування товариства «Луг» у Бродях (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 3–4 зв.).

Персональний склад засновників «Лугу», який включав представників української еліти міста і приміських сіл, визначав напрямок розвитку цього товариства. Участь у цьому осередку О. Вислоцького була закономірною, оскільки мета організації і склад засновників був сприятливим для розгортання активної діяльності. Хоча товариство не мало формального статусу повітового, але завдяки авторитетному проводу посідало чільне місце серед новостворених лугових осередків повіту. «Луг» у Бродях у травні 1927 р. організував для своїх членів триденний руханково-пожежний курс (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 8). Значна увага товариства була зосереджена на проведенні культурно-просвітньої діяльності: організації свят, вистав, зібрань та відчитів (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 17).

Наприкінці січня 1927 р. Олександр Вислоцький разом з дружиною Осипою на певний час переїхав до містечка Лешнів Брідського повіту (нині однойменне село Золочівського району Львівської області). Причиною цього стало прагнення надати допомогу місцевому пароху о. Юліану Рудкевичу, у якого 29 січня 1927 р. померла дружина Вікторія (ЦДІАУЛ, ф. 201, оп. 4а, спр. 8425, арк. 359), двоюрідна сестра О. Вислоцького. Осипа доглядала дітей священника – трьох доньок віком 10, 9 і 7 років, тоді як Олександр допомагав у веденні господарства.

Перебування Олександра Вислоцького в Лешневі активізувало місцеве громадське життя. Уже 7 лютого 1927 р. ініціативна група подала до Тернопільського воеводського управління заяву про заснування в містечку руханково-пожежного товариства «Луг» (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 2), а 14 лютого того ж року було підписано офіційний дозвіл на його діяльність (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 3–4 зв.). Хоча прізвище Вислоцького відсутнє серед членів-засновників, джерела засвідчують його безпосередню участь у створенні та розвитку організації.

¹ Ймовірно, йдеться про рідного брата дружини О. Вислоцького – Степана Білинського, з яким разом Вислоцькі купили 30 моргів землі у с. Гаї Дітковецькі, коли переїхали проживати на Брідщину.

Важливим непрямим доказом активної участі Олександра Вислоцького в організаційному оформленні лешнівського «Лугу» є рукописна заява про заснування товариства. Порівняльний графологічний аналіз показує, що почерк цього документа не належить жодному з засновників, що підтверджується зіставленнями з їхніми підписами. Натомість сукупність графічних ознак (характер написання літер, нахил письма, спосіб з'єднання знаків і загальний ритм) виявляє виразну подібність до відомих зразків почерку Олександра Вислоцького (ДАТО, ф. 30, оп. 1, спр. 2240, арк. 28 зв.; ДАЛО, ф. Р-3258, оп. 1, спр. П-14045, арк. 17). Це дозволяє з високим ступенем імовірності припускати, що саме він власноруч писав текст заяви. Таким чином, діяч виконував фактичну роль ініціатора й організатора процесу заснування товариства. Свідченням його участі у створенні організації «Луг» у Лешневі є допис у часописі «Діло» від 5 серпня 1928 р.: «В містечку завязався був за ініціативою посла Вислоцького «Луг» і мав понад 200 членів та розвивався дуже гарно» (Дописи. Брідщина, 1928b, с. 5). Автор також зазначав, що протидія з боку місцевої влади призвела до розпуску українського товариства на користь малочисельної польської пожежної організації. Наслідком цього стала неефективність пожежної охорони та значні матеріальні втрати для мешканців під час пожеж. Прізвище Вислоцького зустрічається у поліційному протоколі, долученому до подання повітового старости на ліквідацію товариства, де він згаданий як секретар лешнівського «Лугу» (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 10).

Показовим індикатором практичної діяльності руханково-пожежного товариства «Луг» у Лешневі стала участь члена організації Климка як представника Брідщини, в «руханково-пожарничому курсі», що проходив у Львові 3–4 квітня 1927 р. (В луговій сім'ї, 1927, с. 8–9). Цей факт свідчить про те, що місцевий луговий провід уже на початках дбав про фаховий рівень підготовки своїх кадрів. Правдоподібно, йдеться про Володимира Климка, який у січні 1928 р. був заступником голови «Лугу» в містечку Лешнів (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 6).

Активна діяльність руханково-пожежного товариства «Луг» у Лешневі викликала протидію з боку місцевої влади. У результаті, через типові для того часу причини – зокрема, відсутність протипожежних приладів, неявку членів товариства на місце пожежі, характер навчань, що нагадував військову муштру, національно-патріотичну позицію членів – організація була розпущена 21 квітня 1928 р. (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 16–17). Апеляція членів товариства до Міністерства внутрішніх справ Польської Республіки (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 18–19 зв.) розглядалася протягом тривалого часу й завершилася підтвердженням рішення воєводи в Тернополі (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 26).

Про залучення Олександра Вислоцького до життя місцевої громади свідчить також його участь у загальних зборах лешнівської читальні «Просвіти». Засідання, що відбулося 9 жовтня 1927 р., було присвячене зміні статуту та приведенню його у відповідність до статуту Головного товариства «Просвіта» (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 203, арк. 18). Відпис протоколу зборів виконано рукою Вислоцького.

Організаційна праця Олександра Вислоцького не обмежувалася діяльністю в межах окремих товариств чи одного населеного пункту. У 1927 р., очолюючи повітовий осередок УНДО, він безпосередньо займався організацією виборів до громадських рад на теренах Брідського повіту (Рудницький, 1972, с. 109). Ця діяльність сприяла розширенню його контактів з українськими громадськими діячами та активом по селах

повіту, що створювало сприятливе підґрунтя для поширення організаційних ініціатив, зокрема, заснування нових осередків руханково-пожежного товариства «Луг».

У с. Ясенів статут місцевого товариства «Луг» було підписано 16 лютого 1927 р. (ДАТО, ф. 231, оп. 1, спр. 3677, арк. 1), а 17 квітня того ж року завершено процес його організаційного оформлення. Уже протягом першого року діяльності осередок налічував 60 луговиків в одностроях, 40 луговичок і 30 членів-прихильників. У 1927 р. місцевий «Луг» провів 4 фестини і 1 аматорську виставу та брав участь у гасінні пожежі (3 життя Лугів, 1928, с. 14). Сучасники провідну роль у заснуванні й розбудові товариства відводили Іванові Джекові (у 1928 р. виїхав до Канади) (Луговик, 1929, с. 4). Водночас у поданні повітової поліції до старости від 27 червня 1929 р. зазначалося, що товариство «було засноване головним чином завдяки старанням» Олександра Вислоцького, голови ПНК УНДО, посла до сейму (ДАЛО, ф. 123, оп. 1, спр. 273, арк. 92).

Подібна модель взаємодії повітового проводу з місцевими ініціативами простежується й в інших селах повіту. У селі Черниця статут товариства «Луг» було підписано 17 березня 1927 р. (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3671, арк. 1). Одним з головних засновників осередку став Роман Кочержук (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3671, арк. 1–4), член ПНК УНДО (О., 1926, с. 3), директор Районового союзу кооператив у Бродах (Чубатий, 1988, с. 136), який тісно співпрацював з Вислоцьким у громадсько-політичній роботі.

У травні 1927 р. ініціатива створення організації «Луг» виникла у с. Корсів, розташованому близько 3 км від Лешнева (де у квітні 1928 р. діяльність осередку була заборонена). Заява про заснування товариства в Корсові, як і у випадку з Лешневом, імовірно, була написана рукою Олександра Вислоцького, на що вказує подібність почерку обох документів. Показовим є також склад засновників. Головою ініціативної групи був Володимир Дратвінський, який 29 травня 1927 р. підписав заяву-клопотання про намір заснування «Лугу» (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3651, арк. 2), а вже 2 червня 1927 р. виступав секретарем повітового віча УНДО в Лешневі, яке проводив О. Вислоцький (Вічевий рух, 1927, с. 3). Згодом Володимир Дратвінський фігурує як «голова місцевого осередку УНДО в Корсові» (Вічевий рух, 1928b, с. 4). Ці факти засвідчують зв'язок між корсівським осередком «Лугу» та організаційною діяльністю, яку проводив Олександр Вислоцький як голова повітового комітету партії.

Ще два осередки руханково-пожежного товариства «Луг» виникли у селах Пониковиця і Дуб'є восени 1927 р. Обидві заяви про намір їх заснування датовані неділею 25 вересня 1927 р. (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3661, арк. 2; ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3646, арк. 2), що узгоджується з усталеною практикою проведення громадських зібрань у вихідні і святкові дні, переважно після богослужінь. Через близькість обох сіл (біля 10 км) та загальну активізацію громадсько-політичного життя на Брідщині у 1927 р., імовірно, організаційна ініціатива визріла під впливом контактів із діячами повітового комітету УНДО, які активно працювали на території повіту. Чи йшлося про безпосередню участь Олександра Вислоцького, чи інших партійних активістів, джерела не дозволяють встановити.

Розширення організаційних можливостей О. Вислоцького було пов'язане з його подальшою політичною кар'єрою. На початку 1928 р., проживаючи в Лешневі, він балотувався від УНДО до польського парламенту в 55-му виборчому окрузі, до якого входив Брідський повіт (ДАТО, ф. 30, оп. 1, спр. 2240, арк. 16–21). У період передвиборчої кампанії Вислоцький перебував під пильним наглядом польської

поліції і зазнавав адміністративного тиску: в його помешканні двічі проводилися ревізії, вилучалося приватне листування, агітаційні матеріали та особисті документи (Новинки, 1928а, с. 3; Арештування і ревізії, 1928, с. 3; Новинки, 1928b, с. 4; Новинки, 1928с, с. 8). Попри це, діяч здобув мандат посла, що суттєво розширило його можливості для захисту, координації та подальшої розбудови українських громадських організацій, зокрема товариства «Луг», на повітовому та регіональному рівнях.

Як депутат парламенту, Олександр Вислоцький їздив по селах і містечках Галичини й Волині, організовував депутатські зустрічі, зібрання громадян, наради. Під час зустрічей він знайомив присутніх з програмою УНДО, діяльністю Української парламентської репрезентації, членом якої він був, обговорював проблеми краю, відповідав на питання присутніх. Діяч також брав участь у національних святах, під час яких виголошував патріотичні промови. В ході урочистостей проводилися огляди місцевих читалень, товариств (зокрема «Лугів»), кооперативів, нерідко засновувалися нові осередки українських організацій. Про інтенсивність громадсько-політичної діяльності Олександра Вислоцького свідчить і той факт, що, за його власними підрахунками, до моменту арешту він провів близько 300 віч (Бувший посол, 1932, с. 3–4). Такий масштаб роботи сприяв активізації громадського життя в краї.

Прикладом організаційної діяльності О. Вислоцького стали події у с. Висоцько Брідського повіту, де 12 серпня 1928 р. відбулося освячення символічної могили борцям, полеглим за Україну (Вічевий рух, 1928а, с. 3). Незважаючи на спроби поліції заборонити урочистості, після протестів посла Вислоцького та присутніх священників, а також під тиском численних учасників (близько 1000 осіб), захід відбувся. Після панахиди і освячення хреста з промовами виступили парох сусіднього села Голосковичі о. Іларіон Фенчинський та посол Олександр Вислоцький, а завершальним елементом свята став почесний похід луговиків з кількох навколишніх сіл перед пам'ятним хрестом. У другій половині цього дня відбулася збірка коштів на Народний дім у Бродях та справоздавче (звітне) віче депутата сейму.

Подія викликала зацікавлення польської адміністрації. У донесенні до староства від 22 серпня 1928 р. комендант повітової поліції зазначив, що, «зі свідчень голови читальні «Просвіти» у Висоцьку Леха Кипріяна, депутат Вислоцький Олександр, організатор «Лугів» у цьому повіті, наказав йому від імені якоїсь стрілецької організації поставити пам'ятний хрест у Висоцьку на честь полеглих за волю України» (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 12). Наведена цитата засвідчує сприйняття Вислоцького як ключової постаті лугового руху на Брідщині.

Безпосереднім наслідком урочистостей можна вважати те, що 25 серпня 1928 р. у Висоцьку було сформовано ініціативну групу, яка підготувала заяву та підписала статут із наміром заснувати руханково-пожежне товариство «Луг» (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3638, арк. 1–2). Відповідний дозвіл датований 13 вересня 1928 р., виданий Тернопільським воеводським урядом (Відділом громадської безпеки) (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3638, арк. 4–5).

Подібні національні заходи, як у Висоцьку, із залученням руханково-пожежних товариств «Луг» відбувалися і в інших населених пунктах краю, що вказує на системний характер використання національних свят як форми мобілізації руханково-пожежних товариств. Особливо показовим був 1928 рік, що було зумовлено загальною політизацією українського громадського життя та, зокрема, активною організаторською і представницькою діяльністю Олександра Вислоцького. Так, 8 серпня 1928 р. брідські луговики взяли участь у святі вшанування пам'яті Маркіяна Шашкевича на Підлиській

горі, де серед інших представників Української парламентської репрезентації з промовою виступав Олександр Вислоцький (Т.С., 1928, с. 3). 9 вересня 1928 р. у с. Кадлубиська (нині – с. Лучківці Золочівського району) відбулося Сокольське свято та посольське справоздавче віче за участі послів О. Вислоцького та о. В. Пелліха. У заході взяло участь близько 100 обмундированих членів «Сокола» та «Лугу», а загальна кількість присутніх сягала 2 тисяч осіб (Дописи, 1928а, с. 4). Знаковими були події, пов'язані з відзначенням Свята 1 листопада у Бродях (4 листопада 1928 р.), одним із ключових організаторів якого виступав О. Вислоцький. Урочистості супроводжувалися сутичками з поліцією та завершилися арештами українських студентів і членів товариства «Луг». За повідомленням часопису «Діло», в акції взяло участь понад 10 тисяч осіб – «дружини «Соколів», «Лугів», сільські оркестри та тисячні маси селянства» (Свята 1 листопада, 1928, с. 4). Серед них луговики зі села Черниця, віддаленого від Бродів на 17 км, приїхали на урочистості спеціально винайнятим автобусом. Назад вони поверталися організованим строєм на чолі з місцевим парохом о. Степаном Клепарчуком, виконуючи українські патріотичні пісні (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3671, арк. 13, 16). Демонстраційний похід на це свято організували «Луги» с. Пониковиця (віддалене від Бродів близько 8 км) (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3661, арк. 19 зв.), Заболотців (18 км від повітового міста) (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3647, арк. 15–16 зв.) та ін.

Вищенаведені події створили сприятливе тло для подальшого поширення лугового руху в інших селах повіту. 18 листопада 1928 року відбулися перші загальні збори руханково-пожежного товариства «Луг» у с. Голосоковичі. Місцевий парох о. І. Фенчинський пояснив присутнім значення і ціль товариства та закликав молодь, «щоби як найчисленніше згуртувалася в брацтві, бо лишень через сильну організацію «Ми тую червону калину підіймемо, а нашу славу Україну розвеселемо»» (М.Б., 1928, с. 4).

Згідно зі статистичними даними, від початку створення Лугової організації і до кінця 1928 р. у Брідському повіті було засновано 16 осередків, 2 з яких ліквідовано (Стан Лугової організації, 1929, с. 6) – у Лешневі (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 16–17) та Бродях (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 18–18 зв.). Упродовж 1928 р. в повіті виникло 8 нових «Лугів».

Слід зазначити, що створення і діяльність осередків на теренах Брідського повіту, як і загалом усієї Галичини, відбувалися в умовах посиленого адміністративного контролю, який мав ознаки системності. Архівні матеріали свідчать про те, що на більшість осередків «Лугу» поліція складала донесення з поданнями про їхній розпуск (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 12; спр. 3647, арк. 5–8; спр. 3650, арк. 7; спр. 3651, арк. 6–7; спр. 3652, арк. 6; спр. 3661, арк. 10; спр. 3671, арк. 9–13). Рапорт направлявся до повітового старости, а той надсилав подання на розпуск товариства до воєводського уряду в Тернополі, який приймав відповідне рішення. У випадку відмови, через недостатність підстав, подавалися повторні подання з аргументацією, що створювало зовнішні ознаки демократичного розгляду питання. До заяв долучалися протоколи свідчень голови товариства, начальника чи секретаря громади, керівника польської пожежної стражі та інших осіб. Підстави для таких подань були типовими і загалом відповідали практиці адміністративного нагляду в інших місцевостях Галичини: невчасне прибуття на пожежу або неучасть членів організації в її гасінні; відсутність приладів для пожежогасіння; вправи з палицями чи топірцями, що нагадували військовий вишкіл; походи строєм з піснями; участь у національних святах; припущення

приналежності членів «Лугу» до Української військової організації та інше (Андрухів, 1992, с. 62; ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3635, арк. 12; Федоришин, 2019, с. 70).

Однак це не зупиняло українських діячів, які попри несприятливі обставини та перешкоди продовжували розбудову організації. Показовим є приклад ліквідованого осередку товариства «Луг» у Бродах. Так, у поданні до старости від 14 вересня 1929 р. повітовий комісар державної поліції, обґрунтовуючи необхідність розпуску «Лугу» в Фільварках Великих, зазначав, що «товариство є безпосереднім продовженням діяльності розпущеного у минулому році воеводством товариства «Луг» у Бродах, який переніс собі лише свій осідок до Фільварків Великих, що межують з Бродами» (ДАЛО, ф. 123, оп. 1, спр. 273, арк. 114зв.). Крім того, службовець підкреслював, що товариство виявляє значну активність і щонеділі організовує заборони, фестини та вправи частково військового характеру.

Період від літа 1929 р. і до переходу на нові статuti (примірний статут був затверджений польською владою в 1932 р.) вважався часом занепаду лугової організації, про що зазначив її голова Роман Дашкевич на з'їзді товариств у березні 1934 р. (Загальний З'їзд, 1934, с. 5–6). У наявних джерелах вдалося виявити лише поодинокі згадки про діяльність лугових осередків Брідського повіту. Зокрема, 3 березня 1929 р. відбулися перші загальні збори товариства «Луг» у с. Звижень, до якого вписалося 38 луговиків та 23 луговички (3 життя Лугів, 1929, с. 16). Члени організації планували поставити аматорські вистави «Свідки» та «Настоящі», однак староство не надало дозволу. Водночас під керівництвом заступника голови організації Бая Івана вивчалися лугові вправи. Ще одна згадка за 1930 р. стосується осередку в с. Конюшків. Дописувач до «Вістей з Лугу» повідомив, що останні збори товариства відбулися 3 червня 1930 р., на яких вибрано голову та його заступника. Місцевий «Луг» брав участь у гасінні пожежі в сусідньому селі та поставив дві аматорські вистави. Члени товариства проводили сходи влітку раз на тиждень, а взимку – тричі на тиждень. «Тепер перестали ми робити вправи, та чекаємо, чейже перейдуть вибори, та стане знова спокій в нашому краю, то тоді працю поведемо дальше» (3 життя Лугів, 1930, с. 13). Наведені приклади свідчать, що попри організаційне ослаблення і посилення адміністративного контролю, окремі лугові осередки продовжували функціонувати, хоча їхня діяльність стала менш публічною та залежною від політичної ситуації.

Водночас у 1929 – 1930 рр. громадсько-політична активність Олександра Вислоцького суттєво зросла й набула ширшого територіального виміру, виходячи за межі Брідського повіту. Як представник Української парламентської репрезентації, він здійснював численні робочі поїздки Галичиною та Волиню, зокрема виїжджав до с. Жабче Луцького повіту у зв'язку з релігійним конфліктом (28.02–1.03.1929 р.) (Трагедія Жабча, 1929, с. 1–2), брав участь у поминальних заходах в пам'ять про о. Володимира Кальбу в Соколівці Золочівського повіту (28.07.1929 р.), відвідав козацькі могили у Пляшеві, де влада заборонила віче та урочистості (5.07.1929 р.), а також долучився до святкування 280-ї річниці перемоги українських військ під проводом Б. Хмельницького під Зборовом (28.08.1929 р.) (Стрільчук, 2017, с. 88–90) та ін. Напередодні додаткових парламентських виборів 1930 р. на Волині як делегат УНДО проводив організаційні поїздки селами Дубенського повіту (квітень–травень 1930 р.). Попри розширення сфери суспільно-політичної діяльності, Олександр Вислоцький і надалі продовжував здійснювати поїздки селами Брідського повіту, де проводив віча та громадські зустрічі (Стрільчук, 2017, с. 87). Через обмеженість джерел питання його

безпосередньої участі у діяльності та розбудові місцевих осередків «Лугу» в цей час залишається відкритим.

Із розпуском сейму, здійсненим за поданням Ю. Пілсудського, в ніч з 9 на 10 вересня 1930 р. Олександра Вислоцького було заарештовано. Його звинувачували в антидержавних висловлюваннях, які він нібито виголошував під час віч і нарад. За 10 епізодами українського посла виправдав суд присяжних у Львові, однак за виступ на одному вічі, яке він провів на Волині, де ще діяли старі російські закони, суд у Рівному засудив О. Вислоцького до 2 років тяжкої в'язниці. Загалом в ув'язненні діяч провів 2 роки і майже 2 місяці (Стрільчук, 2017, с. 91).

У цей період, що припав на початок 1930-х років і характеризувався загальним загостренням політичної ситуації, більшість осередків «Лугу» Брідського повіту перебували у стані слабкої активності або були адміністративно ліквідовані, що підтверджують офіційні дані «Тернопільського воєводського вісника». Зокрема, правомочними рішеннями Тернопільського воєводи були розпущені руханково-пожежні товариства «Луг» в селах Пониковиця (27.11.1930 р.) (Ogłoszenia, 1931a, s. 45), Конюшків та Шнирів (20.03.1931 р.) (Ogłoszenia, 1931b, s. 103), Заболотці (20.03.1931 р.) (Ogłoszenia, 1931b, s. 123), Корсів (24.03.1931 р.) (Ogłoszenia, 1931d, s. 145), Дуб'є (12.06.1931 р.) (Ogłoszenia, 1931d, s. 145), а також підтверджено ліквідацію осередку в Лешневі (21.04.1928 р.) (Ogłoszenia, 1932, s. 90) після відхилення апеляційної заяви (ДАТО, ф. 231, оп. 2, спр. 3652, арк. 26).

Висновки. Аналіз внеску Олександра Вислоцького у розбудову товариства «Луг» на території Брідського повіту в 1926 – 1930 роках дає підстави стверджувати, що його діяльність була не епізодичною, а носила системний характер і була важливою складовою його організаційної праці. Виявлені джерела засвідчують безпосередню участь діяча у заснуванні осередків у Бродах, Лешневі та Корсові. Водночас матеріали повітової поліції, у яких Вислоцького названо організатором «Лугів» у повіті, дозволяють простежити його причетність і до ширшого процесу формування лугової мережі на Брідщині. Важливою складовою громадсько-політичної діяльності О. Вислоцького було створення умов для організаційного зміцнення та популяризації товариства шляхом залучення осередків до публічних національних заходів. У цьому контексті діяча слід розглядати не як формального керівника лугового руху, а як одного з ключових організаторів, який сприяв поширенню, координації та суспільному визнанню організації.

Приклад Вислоцького засвідчує важливу роль особистісного чинника, зокрема колишніх вояків національно-визвольних змагань, у становленні та поширенні лугового руху в міжвоєнний період. Отримані результати можуть стати основою для порівняння з матеріалами з інших місцевостей, що відкриває перспективу ширшого аналізу персонального внеску в розвиток товариства «Луг» у Галичині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- Андрухів, І.** (1992). *Західноукраїнські молодіжні товариства «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Луг»*. Івано-Франківськ.
- Арештування і ревізії. (1928, 29 січня). *Свобода*, 6, 3.
- Архів УСБУ ЛО – Архів Управління Служби безпеки України у Львівській області.*
- Б[увший] посол Олександр Вислоцький знову перед судом. (1932, 24 лютого). *Діло*, 3–4.

- В луговій сім'ї. (1927, 25 квітня). *Вісти з Лугу*, 4(10), 8–9.
- Виборчий рух. Брідщина. (1927, 5 липня). *Діло*, 147, 2.
- Вічевий рух. Брідщина. (1927, 12 червня). *Діло*, 129, 3.
- Вічевий рух. Брідщина. (1928а, 21 серпня). *Діло*, 186, 3.
- Вічевий рух. Брідщина. (1928b, 18 листопада). *Діло*, 258, 4.
- ДАЛО** – Державний архів Львівської області.
- ДАТО** – Державний архів Тернопільської області.
- Дописи. Брідщина. (1928а, 19 вересня). *Діло*, 210, 4.
- Дописи. Брідщина. (1928b, 5 серпня). *Діло*, 173, 5.
- Дописи. Броди (Невдале хлібодіське збіговище). (1927, 1 грудня). *Діло*, 268, 5.
- 3 життя Лугів. Звижень пов[іт] Броди. (1929, червень). *Вісти з Лугу*, 6, 16.
- 3 життя Лугів. Кобеляки [Конюшків] пов[іт] Броди. (1930, жовтень). *Вісти з Лугу*, 10, 13.
- 3 життя Лугів. Ясенів пов[іт] Броди. (1928, березень). *Вісти з Лугу*, 3, 14.
- Загальний З'їзд відпоручників Лугів. (1934, квітень). *Вісти з Лугу*, 4, 5–6.
- І.Ж.** (1926, 2 квітня). Організаційний рух. Повітовий народний зїзд у Бродах. *Діло*, 3.
- Коваль Р., Моренець В.** (2015). «Подсбрадський полк» Армії УНР: До історії Українських січових стрільців, Богданівського та Гордієнківського полків військ Центральної Ради, 1-ї Сірої, 1-ї Запорозької, 2-ї Волинської, 3-ї Залізної, 4-ї Київської, 5-ї Херсонської та 1 -ї Кулеметної дивізії Армії УНР, Галицької армії, Вільного козацтва, повстансько-партизанського руху, Запорозької Січі Юхима Божка, Окремого чорноморського коша військ Директорії, ЛУН, УВО, ОУН, Карпатської Січі та дивізії «Галичина». (Т. 1.). Київ: Історичний клуб «Холодний Яр»; «Український пріоритет».
- Луговик.** (1929, 10 листопада). Луг в Ясенові, пов[іт] Броди. *Народня справа*, 45, 4.
- М.Б.** (1928, 2 грудня). Голосковичі пов[іт] Броди (Лугове товариство). *Свобода*, 49, 4.
- Новинки. Початок виборчих репресій? (1928а, 25 січня). *Діло*, 17, 3.
- Новинки. Ревізія у кандидата на посла УНДО. (1928b, 1 лютого). *Діло*, 23, 4.
- Новинки. Ревізія у кандидата на посла УНДО. (1928с, 5 лютого). *Свобода*, 7, 8.
- О.** (1926, 11 липня). Організаційний рух. Довірочна нарада У.Н.Д.О. в Бродах. *Діло*, 3.
- Посмертна згадка. Д[окто]р Гр[игорій] Савицький, б[увший] підхор[унжий] У.Г.А. (1931). *Літопис Червоної Калини*, XII, 24.
- Рудницький, В.** (1972). Із спогадів нотаря (II). У Бродах. *Сучасність*, 10(142), 107–122.
- Свята 1 листопада. Броди. (1928, 18 листопада). *Діло*, 258, 4.
- Сова, А.** (2011). Діяльність організації «Луг» на Брідщині (за матеріалами часопису «Вісти з Лугу»). В В. Стрільчук та ін. (ред. кол.), *Брідщина – край на межі Галичини й Волині* (Вип. 4: Матеріали п'ятої краєзнавчої конференції). Броди: Бродівський історико-краєзнавчий музей, 104–109.
- Сова, А.** (2016). З історії української сфрагістики Брідщини: печатка товариства «Луг» у селі Ясенів. В В. Стрільчук та ін. (ред. кол.), *Брідщина – край на межі Галичини й Волині* (Вип. 9: Матеріали десятої краєзнавчої конференції). Броди: Бродівський історико-краєзнавчий музей, 50–53.

Стан Лугової організації при кінці 1928 р. (1929, січень). *Вісти з Лугу*, 1, 6–7.

Стрільчук, В. (2017). Громадсько-політична діяльність Олександра Вислоцького у 1920 – 1930-х роках. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 30, 82–96.

Стрільчук, В. (2020). Олександр Вислоцький (1896 – 1941): вояк, політик, публіцист. В В. Піскун, М. Потапенко (упоряд.). *Крути: проблеми державотворення від доби Української революції (1917 – 1921 рр.) до сьогодення*: Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (Крути, 29 січня 2020 р.). Київ-Ніжин, III, 169–196.

Стрільчук, В. (2025a). Олександр Вислоцький – видавець, редактор та дописувач часопису «Брідські вісті». *Новітня доба* (гол. ред. М. Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича), 13, 293–316. DOI: <https://doi.org/10.33402/nd.2025-13-293-316>

Стрільчук, В. (2025b). Суспільно-політичне та культурне життя Бродів другої половини 20-их років ХХ століття у спогадах Володимира Рудницького. В В. Стрільчук та ін. (ред. кол.), *Брідщина – край на межі Галичини й Волині* (Вип. 16). Броди: Комунальна установа «Бродівський історико-краєзнавчий музей» Бродівської міської ради, 22–30.

Т. С. (1928, 25 серпня). Свято Маркіяна Шашкевича на Підліській горі. *Діло*, 258, 3.

Трагедія Жабча. Опис подій пос[ол] Вислоцького. (1929, 8 березня). *Діло*, 51, 1–2.

Савчин, О. (уклад.). (2010). У борні за українську державу. Матеріали Державного архіву Тернопільської області про вояків Української Галицької армії. Тернопіль: Терно-граф.

Федоришин, І. (2019). Діяльність осередків товариства «Луг» на Товмаччині (1926 – 1939 рр.). *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*, 30(3), 68–75. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2019/3.10>

ЦДІАУЛ – Центральний державний історичний архів України, м. Львів.

Чубатий, Ю. (1988). Споживчі кооперативи в Брідському повіт. В Я. Чумак (ред.), *Броди і Брідщина: історично-мемуарний збірник*. Торонто, 136–139.

Ярославенко. (1926, 25 серпня). Брідщина стає! *Вісти з Лугу*, 2, 12.

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1931a, 1 marca). *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 4, 45.

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1931b, 1 czerwca). *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 7, 103.

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1931c, 1 lipca). *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 8, 123.

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1931d, 1 września). *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 10, 145.

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1932, 1 czerwca). *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 6, 90.

REFERENCES

Andruxhiv, I. (1992). *Zakhidnoukrainski molodizhni tovarystva «Sokil», «Sich», «Plast», «Luh»* [Western Ukrainian Youth Organizations «Sokil», «Sich», «Plast», and «Luh»]. Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian].

Areshtuvannia i revizii. [Arrests and Searches] (1928, 29 sichnia). *Svoboda*, 6, 3. [in Ukrainian]. [in Ukrainian].

Arkhiv USBU LO – *Arkhiv Upravlinnia Sluzhby bezpeky Ukrainy u Lvivskii oblasti* [Archive of the Security Service of Ukraine in Lviv Oblast].

B[uvshyi] posol Oleksander Vyslotskyi zнову pered sudom. (1932, 24 liutoho). [Former MP Oleksandr Vyslotskyi Faces Trial Again] *Dilo*, 3–4. [in Ukrainian].

V luhovii simii. (1927, 25 kvitnia). [In a Luh Family]. *Visty z Luhu*, 4(10), 8–9. [in Ukrainian].

Vyborchyi rukh. Bridshchyna. (1927, 5 lypnia). [Electoral Movement: Brideschyna]. *Dilo*, 147, 2. [in Ukrainian].

Vichevyi rukh. Bridshchyna. (1927, 12 chervnia). [Veche Movement: Brideschyna]. *Dilo*, 129, 3. [in Ukrainian].

Vichevyi rukh. Bridshchyna. (1928a, 21 serpnia). [Veche Movement: Brideschyna]. *Dilo*, 186, 3. [in Ukrainian].

Vichevyi rukh. Bridshchyna. (1928b, 18 lystopada). [Veche Movement: Brideschyna]. *Dilo*, 258, 4. [in Ukrainian].

DALO – *Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti* [State Archive of Lviv Oblast].

DATO – *Derzhavnyi arkhiv Ternopilskoi oblasti* [State Archive of Ternopil Oblast].

Dopysy. Bridshchyna. (1928a, 19 veresnia). [Notes: Brideschyna]. *Dilo*, 210, 4. [in Ukrainian].

Dopysy. Bridshchyna. (1928b, 5 serpnia). [Notes: Brideschyna]. *Dilo*, 173, 5. [in Ukrainian].

Dopysy. Brody (Nevdale khliboidske zbihovyshche). (1927, 1 hrudnia). [Notes: Brody (The unsuccessful gathering of bread eaters)]. *Dilo*, 268, 5. [in Ukrainian].

Z zhyttia Luhiv. Zvyzhen pov[it] Brody. (1929, cherven). [From the Life of Luh Communities: Zvyzhyn, Brody County]. *Visty z Luhu*, 6, 16. [in Ukrainian].

Z zhyttia Luhiv. Kobeliaky [Koniushkiv] pov[it] Brody. (1930, zhovten). [From the Life of Luh Communities: Kobeliaky [Koniushkiv], Brody County]. *Visty z Luhu*, 10, 13. [in Ukrainian].

Z zhyttia Luhiv. Yaseniv pov[it] Brody. (1928, berezen). [From the Life of Luh Communities: Yaseniv, Brody County]. *Visty z Luhu*, 3, 14. [in Ukrainian].

Zahalnyi Z'izd vidporuchnykiv Luhiv. (1934, kviten). [General Assembly of Luh Delegates]. *Visty z Luhu*, 4, 5–6. [in Ukrainian].

I.Zh. (1926, 2 kvitnia). Organizatsiyni rukh. Povitovy narodnyi zizd u Brodakh. [Organizational Movement: District People's Assembly in Brody]. *Dilo*, 3. [in Ukrainian].

Koval R., Morenets V. (2015). «Podiebradskyi polk» Armii UNR: *Do istorii Ukrainykykh sichovykh striltsiv, Bohdanivskoho ta Hordienkivskoho polkiv viisk Tsentralnoi Rady, 1-i Siroi, 1-i Zaporozkoi, 2-i Volynskoi, 3-i Zaliznoi, 4-i Kyivskoi, 5-i Khersonskoi ta 1-i Kulemetnoi dyvizii Armii UNR, Halyskoi armii, Vilnoho kozatstva, povstansko-partyzanskoho rukhu, Zaporozkoi Sichi Yukhyma Bozhka, Okremoho chornomorskoho kosha viisk Dyrektorii, LUN, UVO, OUN, Karpatskoi Sichi ta dyvizii «Halychyna»*. (T.1.). [«Poděbrady Regiment» of the Ukrainian People's Army: On the History of the Ukrainian Sich Riflemen, Bohdanivsky and Hordienkivsky Regiments of the Central Rada Forces, 1st Grey, 1st Zaporizhian, 2nd Volyn, 3rd Iron, 4th Kyiv, 5th Kherson, and 1st Machine-Gun Divisions of the Ukrainian People's Army, the Galician Army, Free Cossacks, Insurgent-Partisan Movement, Zaporizhian Sich of Yukhym Bozhko, Separate Black Sea Kosh of the

Directorate Forces, LUN, UVO, OUN, Carpathian Sich, and the «Galicia» Division. (Vol. 1)]. Kyiv: Istorychnyi klub «Kholodnyi Yar»; «Ukrainskyi priorytet». [in Ukrainian].

Luhovyk. (1929, 10 lystopada). Luh v Yasenovi, pov[it] Brody. [Luh in Yaseniv, Brody County]. *Narodnia sprava*, 45, 4. [in Ukrainian].

M.B. (1928, 2 hrudnia). Holoskovychi pov[it] Brody (Luhove tovarystvo). [Holoskovychi, Brody County (Luh Association)]. *Svoboda*, 49, 4. [in Ukrainian].

Novynky. Pochatok vyborchkykh represii? (1928a, 25 sichnia). [News. The Beginning of Electoral Repressions?]. *Dilo*, 17, 3. [in Ukrainian].

Novynky. Reviziia u kandydata na posla UNDO. (1928b, 1 liutoho). [News. Search of the Candidate for MP from UNDO]. *Dilo*, 23, 4. [in Ukrainian].

Novynky. Reviziia u kandydata na posla UNDO. (1928c, 5 liutoho). [News. Search of the Candidate for MP from UNDO]. *Svoboda*, 7, 8. [in Ukrainian].

O. (1926, 11 lystopada). Organizatsiinyi rukh. Dovirochna narada U.N.D.O. v Brodakh. [Organizational Movement: Trust Meeting of the UNDO in Brody]. *Dilo*, 3. [in Ukrainian].

Posmertna zghadka. D[okto]r Hr[yhorii] Savytskyi, b[uvshyi] pidkhor[unzhyi] U.H.A. (1931). [Posthumous Mention: Dr. Hryhoriy Savitsky, Former Junior Officer of the Ukrainian Galician Army]. *Litopys Chervonoï Kalyny*, XII, 24. [in Ukrainian].

Rudnytskyi, V. (1972). Iz spohadiv notaria (II). U Brodakh. [From the Memoirs of a Notary (II): In Brody]. *Suchasnist*, 10(142), 107–122. [in Ukrainian].

Sviata 1 lystopada. Brody. (1928, 18 lystopada). [Holidays. 1 November. Brody]. *Dilo*, 258, 4. [in Ukrainian].

Sova, A. (2011). Diialnist orhanizatsii «Luh» na Bridshchyni (za materialamy chasopysu «Visty z Luhu»). [Activities of the «Luh» Organization in the Brideschyna Region (Based on Materials from the Periodical «Visti z Luhu»)]. In V. Strilchuk ta in. (red. kol.), *Bridshchyna – krai na mezhi Halychyny y Volyni* (Vyp. 4: Materialy p'iatoi kraieznavchoi konferentsii). Brody: Brodivskyi istoryko-kraieznavchyi muzei, 104–109. [in Ukrainian].

Sova, A. (2016). Z istorii ukrainskoi sfracistyky Bridshchyny: pechatka tovarystva «Luh» u seli Yaseniv. [From the History of Ukrainian Sphragistics in the Brideschyna Region: Seal of the «Luh» Society in the Village of Yaseniv]. In V. Strilchuk ta in. (red. kol.), *Bridshchyna – krai na mezhi Halychyny y Volyni* (Vyp. 9: Materialy desiatoi kraieznavchoi konferentsii). Brody: Brodivskyi istoryko-kraieznavchyi muzei, 50–53. [in Ukrainian].

Stan Luhovoi orhanizatsii pry kintsi 1928 r. (1929, sichen). [The State of the Luh Organization at the End of 1928]. *Visty z Luhu*, 1, 6–7.

Strilchuk, V. (2017). Hromadsko-politychna diialnist Oleksandra Vyslotskoho u 1920 – 1930-kh rokakh. [Socio-Political Activities of Oleksander Vyslotsky in the 1920s – 1930s]. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 30, 82–96. [in Ukrainian].

Strilchuk, V. (2020). Oleksandr Vyslotskyi (1896 – 1941): voiak, polityk, publitsyst. [Oleksander Vyslotsky (1896 – 1941): Soldier, Politician, Publicist]. In V. Piskun, M. Potapenko (uporiad.). *Kruty: problemy derzhavotvorennia vid doby Ukrainskoi revoliutsii (1917 – 1921 rr.) do sohodennia*: Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovoï konferentsii (Kruty, 29 sichnia 2020 r.). Kyiv-Nizhyn, III, 169–196. [in Ukrainian].

Strilchuk, V. (2025a). Oleksandr Vyslotskyi – vydavets, redaktor ta dopysuvach chasopysu «Bridski visti». [Oleksander Vyslotsky – Publisher, Editor, and Contributor to the «Bridski Visti» Newspaper]. *Novitnia doba*, 13, 293–316. DOI: <https://doi.org/10.33402/nd.2025-13-293-316> [in Ukrainian].

Strilchuk, V. (2025b). Suspilno-politychne ta kulturne zhyttia Brodiv druhoi polovyny 20-ykh rokov XX stolittia u spohadakh Volodymyra Rudnytskoho. [Socio-Political and Cultural Life of Brody in the Second Half of the 1920s in the Memoirs of Volodymyr Rudnytsky]. In V. Strilchuk ta in. (red. kol.), *Bridshchyna – krai na mezhi Halychyny y Volyni (Vyp. 16)*. Brody: Komunalna ustanova «Brodivskiyi istoryko-kraieznavchyi muzei» Brodivskoi miskoi rady, 22–30. [in Ukrainian].

T. S. (1928, 25 serpnia). Sviato Markiiiana Shashkevycha na Pidlyskii hori. [Markiiian Shashkevych Commemoration on Pidlyska Hill]. *Dilo*, 258, 3. [in Ukrainian].

Tragediia Zhabcha. Opys podii pos[la] Vyslotskoho. (1929, 8 bereznia). [The Tragedy of Zhabche: An Account of the Events by MP Vyslotskyi]. *Dilo*, 51, 1–2. [in Ukrainian].

Savchyn, O. (Comp.). (2010). *U borni za ukrainsku derzhavu. Materialy Derzhavnoho arkhivu Ternopilskoi oblasti pro voiakiv Ukrainkoi Halyskoi armii* [In the Struggle for the Ukrainian State: Materials from the State Archives of the Ternopil Region on Soldiers of the Ukrainian Galician Army]. Ternopil: Terno-hraf. [in Ukrainian].

Fedorshyn, I. (2019). Diialnist osередkiv tovarystva «Luh» na Tovmachchyni (1926 – 1939 rr.). [Activity of Local Centers of Society «Luh» in Tovmachchyna (1926 – 1939)]. *Vcheni zapysky TNU im. V. I. Vernadskoho. Seriya: Istorychni nauky*, 30(3), 68–75. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2019/3.10> [in Ukrainian].

TS DIAUL – *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv* [Central State Historical Archives of Ukraine, Lviv].

Chubatyi, Yu. (1988). Spozhyvchi kooperatyvy v Bridskomu poviti. [Consumer Cooperatives in Brody County]. V Ya. Chumak (red.), *Brody i Bridshchyna: istorychno-memuarnyi zbirnyk*. Toronto, 136–139. [in Ukrainian].

Yaroslavenko. (1926, 25 serpnia). Bridshchyna staie! [Bridshchyna Rises!]. *Visty z Luhu*, 2, 12. [in Ukrainian].

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1931a, 1 marca). [Announcements on the Dissolution of Associations in the Territory of the Tarnopol Voivodeship]. *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 4, 45. [in Polish].

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1931b, 1 czerwca). [Announcements on the Dissolution of Associations in the Territory of the Tarnopol Voivodeship]. *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 7, 103. [in Polish].

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1931c, 1 lipca). [Announcements on the Dissolution of Associations in the Territory of the Tarnopol Voivodeship]. *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 8, 123. [in Polish].

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1931d, 1 września). [Announcements on the Dissolution of Associations in the Territory of the Tarnopol Voivodeship]. *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 10, 145. [in Polish].

Ogłoszenia o rozwiązaniu stowarzyszeń na terenie Województwa Tarnopolskiego. (1932, 1 czerwca). [Announcements on the Dissolution of Associations in the Territory of the Tarnopol Voivodeship]. *Tarnopolski dziennik wojewódzki*, 6, 90. [in Polish].

*Стаття надійшла до редакції 8 лютого 2026 р.
Стаття рекомендована до публікації 30.04.2026.
Стаття опублікована 30.05.2026.*